

21 juni 2007

Banden tussen cultuur en publieke omroep versterkt in het Sperweroverleg
Hoe werken we samen aan meer kunst&cultuur op de publieke omroep?

Op vrijdagavond 15 juni ging een tiental mensen uit culturele sector en Publieke Omroep samen aan tafel met als gasten: Ruurd Bierman (Publieke Omroep), Giny Mutsaers (Publieke Omroep), Jan Westerhof (Publieke Omroep), Kees Tukker (AVRO), Freek Ossel (voorzitter werkgroep kunst en cultuur NPO), Hans Onno van den Berg (VSCD), Herma Hofmeijer (Vereniging Rijks-gesubsidieerde Musea), Martin Kothman (FNV-ervanger van verhinderde Herman Leisink), Bertien Minco (Cultuurformatie/ Kunstfactor) en Bert Holvast (Cultuurformatie/FvKV)

Charmante collegialiteit

Om 19.00 uur heten de gespreksleiders Bertien Minco en Freek Ossel iedereen aan tafel welkom:

Wat ons bindt boeit ons vanavond. Het willen bereiken en raken van (nieuw) publiek, een fascinatie voor mogelijkheden van nieuwe media, crossmedia kansen en innovatie - dat zijn zaken die de publieke omroep en de culturele sector delen. We willen verkennen wat we daarin samen meer en beter kunnen doen. Daarvoor is nodig dat we beter begrijpen waar ieder mee bezig is en binnen welke context gewerkt wordt.

Vanavond in het bovenzaaltje van de Sperwer in de Amsterdamse Pijp willen we vooral verkennen hoe bovenstaande gedeelde doelstelling kan passen in nieuw beleid van kabinet en minister. Met deze openingswoorden is de collegiale toon gezet.

Waardering is er voor de charme van de Cultuurformatie die het mogelijk blijkt te maken als één van de weinigen aan tafel te komen met Plasterk. Een nieuwe, constructieve houding naar overheden en andere maatschappelijke sectoren en geen fixatie op geld, maken onderdeel uit van deze charme. Kritisch kijken naar het zelfbeeld van de sector maakt ruimte vrij voor nieuwe coalities, bijvoorbeeld met de Publieke Omroep. Een ieder is blij dat dit dinergesprek nog kon plaatsvinden voor het overleg de Cultuurformatie - Plasterk van 19 juni.

Bij groeiende cultureel-maatschappelijke tegenstellingen en versnippering, wordt binnen de publieke omroep de verplichting gevoeld een bindende rol te spelen. Essentieel is de programmering daar op te richten. Een tweede trend is dat technologische ontwikkelingen gebruikers toenemende mogelijkheden bieden om een eigen kijkmenu samen te stellen. Het publiek krijgt de mogelijkheid veel directer aan te geven wat kwaliteit is.

Hoe kan diversiteit en binding in balans gehouden worden? We weten wie er kijkt/luistert, maar waarom en met welke impact is nauwelijks bekend. De publieke omroep wil daar met prioriteit onderzoek naar doen. Ook in ondermeer de podiumkunsten en de museale wereld leeft deze behoefte. Onderzoek naar de impact van voorstellingen en uitzending kan een welkom veld voor samenwerking zijn. De culturele sector laat al (NIPO) onderzoek in die richting doen.

Ideeën schets

Ruurd Bierman trapt af met een soort puntenlijst van zaken die publieke omroep en kunstenveld in een vorm van gezamenlijkheid zouden kunnen aanpakken. Met een schets van boeiende ideeën die binnen de publieke omroep leven wordt de nieuwsgierigheid naar elkaars plannen gevoed.

Nu Cultura een tijdje bestaat is duidelijk dat langs deze weg vele kansen liggen. 'Uitzending gemist' kan inspireren tot een 'cultuur gemist'. Een portal voor klassieke muziek kan een prachtig product zijn van publieke omroep en culturele sector samen.

Cultura 2.0 staat voor een rode knop op de afstandsbediening waarmee de gebruiker al spoedig tijdens een uitzending kan kiezen voor grasduinen in achterliggende bestanden en bronnen.

Fabchannel is een verwant initiatief van een tiental Amsterdamse cultuurinstellingen waarbij in het projectplan verrassend genoeg geen link wordt gelegd naar de publieke omroep. Dat biedt kansen. Met Playlist wordt bedoeld dat gebruikers zelf een uitsnede kunnen maken uit wat beschikbaar is. Als eigen netmanager thuis een mooie TV avond componeren.

Dat vraagt dan wel om voorselectie door een redactie maar relativeert ook de toekomstige rol van de publieke omroep. Een ander denken over marketing, de mogelijkheden van autonome camera's en eenvoudige registratietechnieken, intelligente navigatietechnieken gebruiksvriendelijk toegankelijk maken, dat zijn creatieve concepten die - bij de tweede gang van het diner - de tongen los maken. Publieke omroep (omroepbladen) en culturele sector samen beschikken over een mega marketingpower. Open kanalen worden veel gebruikt maar witte vlekken zijn onvoldoende in beeld.

Begrippen als themamanagement, briefing van sleutelfiguren binnen autonome zendgemachtigden en vergelijking van kijkcijfers/bezoekcijfers brengen het gesprek op de ingewikkelde, veelal onverbiddelijke verdelingssystematiek van de omroepgelden en de budgetruiming voor de Publieke Omroep in de kabinetsplannen. Zijn deze gelden nu wel/niet voor meer kunst&cultuur bedoeld? Herstel van reguliere programmering, nieuwe media, verbetering van de programmering (o.a. kunst, cultuur en jeugd) wordt daarover in de Beleidsbrief van het kabinet genoemd.

Financiële prikkels

Binnen de publieke omroep leeft men er naar toe vooral weer 'wat meer lucht te krijgen' na de budgetkrimp van de laatste jaren. Dat zal zeker ook kunst&cultuur uitzendingen ten goede komen. Maar ook de zorg, diversiteit, educatie en andere invalshoeken eisen meer aandacht van de Publieke Omroep. Dan gaat het tafelgesprek even stevig over geld.

Dat van de 250 miljoen voor de Publieke Omroep ongeveer 90 aan cultuur wordt besteed is een betekenisvol gegeven. 'De Publieke Omroep is de grootste culturele instelling van Nederland' staat ergens geschreven. Zowel de publieksfunctie als de productiefunctie is belangrijk voor de culturele sector.

Vanuit de kunst&cultuursector willen we focussen op partijen in omroepeland die echt willen samenwerken. De publieke omroep kan als een groot podium voor de kunsten worden gezien. De extra Publieke Omroepmiddelen met name te gebruiken voor het belonen en stimuleren van concrete samenwerking met de culturele sector is één van de ambities die de Cultuurformatie bij Plasterk op tafel heeft gelegd. Er zou gezocht moeten worden naar zinnige (rand)voorwaarden voor de besteding van deze gelden.

Binnen de culturele sector leeft sterk de argwaan dat de extra middelen door de Publieke Omroep gebruikt zullen worden om 'gaten op de begroting te dekken' en dat cultuurstimulering dan het nakijken heeft. Ook omdat in de Hilversumse archipel van onafhankelijke zendgemachtigden echte liefde voor kunst&cultuur zeer ongelijk verdeeld is en het verdeelmechaniek -zo wordt aan tafel bevestigd- op die ongelijkheid niet zo maar corrigeert bij het verdelen van extra budgetten. Alle tafelenoten zouden willen dat er ook meer financiële prikkels zouden zijn om de samenwerking te bevorderen. Hoe komen we tot samenwerking met alleen diegenen die echt willen samenwerken? Vanuit de Publieke Omroep komt weinig animo voor het daartoe onderbrengen van extra budget bij het Stimuleringsfonds voor de Culturele Omroepproducties en het oormerken van delen van het budget door de minister (zo dat al kan) wordt ronduit afgeraden omdat dat contraproductief zal blijken te zijn. Met welk instrument het gedeelde doel het beste kan worden bereikt, daarover is binnen de Cultuurformatie het laatste woord zeker nog niet gesproken. Maar vertrouwen op mooie grijze ogen zal zeker geen remedie zijn tegen de geuite zorg. Onder het aanhalen van samenwerkingsmantra's als 'als je wilt samenwerken ga dan niet in elkaars portemonnee zitten wroeten' maar zoek vooral naar 'doorwaadbare plaatsen' luwt het gesprek over geld op het juiste moment. De tafel wordt afgeruimd om de ontvangst van het toetje mogelijk te maken.

'Coalition of the Willing'

Dan staan we nog even goed stil bij de rechtensituatie. We onderkennen dat bij het intensiveren van de onderlinge samenwerking auteursrechtelijke complicaties een rol van betekenis spelen en uiteenlopende belangen gearticuleerd worden. Onderkend moet worden dat het auteursrecht van verschillende kanten nogal onder druk staat. Dat pleit ervoor samen, waar nodig in de luwte, zorgvuldig naar constructies te zoeken die zaken van waarde veilig stellen en toch nieuwe vormen mogelijk maken. De inschatting is dat ook aan de kant van de rechtenorganisaties de soepelheid terdege aanwezig is, ook omdat vertoning via de publieke omroep tot nieuwe verdienmogelijkheden voor creatievelingen leidt.

Hiervan worden ook voorbeelden ter tafel gebracht. We willen dit complexe pad graag samen gaan verkennen. Uitgangspunt is dat we de rechten erkennen en tegelijkertijd aangeven dat de wijze en het moment waarop deze 'te gelde' gemaakt worden kan verschillen. In de museale wereld zijn bijvoorbeeld op basis van wederkerigheid goed werkende afspraken gemaakt voor de onderlinge uitruil van kunstwerken.

Tijdens het culinaire slotakkoord van de uitstekende keuken van de Sperwer, kan uit verschillende monden worden opgetekend dat het ronduit een inspirerende avond is geweest. Oude ideeën over elkaar konden worden geuit zonder dat dit de eetlust bedierf. Echt tot samenwerking komen is gewoon ingewikkeld en vraagt een lange adem. De organisatorische context waarbinnen we werken loopt soms heel erg uiteen.

Wat allen motiveert is dat de publieke omroep en de culturele sector heel veel gemeen hebben aan doelstellingen, zorgen en verlangens en daarom moet dit overleg een vervolg krijgen. Uitnodigingen voor deelname aan elkaars (leden)bijeenkomsten gaan over tafel. Er zal worden nagedacht over het poolen van onderzoek naar beleving en impact van kijkers en bezoekers. Rond de rechtenproblematiek zal samen een expeditie zal worden uitgezet. Bundeling in de sfeer van de marketing spreekt aan. De Raad van Bestuur van de Publieke Omroep zal als eerste stap spoedig een beleidsbrief over kunst en cultuur en de omroep produceren en het komende gesprek met Plasterk zal bijdragen aan een beter begrip van wat de Kabinetsbrief inzake de omroep betekent. Nu er over wensen en doelen zo veel consensus bestaat is het niet opportuun om over de weg waarlangs dat doel bereikt zou kunnen worden in dat gesprek harde standpunten in te nemen. Laten we samen zoeken naar het best mogelijke instrumentarium.

We spreken af de informatielijnen naar elkaar goed open te houden. We streven er naar dat in de agenda's van enkele voorname lieden uit de culturele sector en de wereld van de publieke omroep een afspraak voor een Sperwer 2 ontmoeting staat, het liefst in september. Een 'coalition of the willing' heeft zich deze avond in de Sperwer zichtbaar gemaakt.

Bert Holvast
Amsterdam